

**Інженерна підготовка для
навчання
військовослужбовців,
призваних за мобілізацією
(загальновійськова
підготовка у навчальних
центрах, військових частинах,
навчальних підрозділах)**

Анотація

Методичний матеріал містить практичні вказівки та поради військовослужбовцям щодо використання захисних властивостей місцевості, використанні шанцевого інструменту, підручних і маскувальних засобів, місцевих матеріалів.

ЦЕНТР ОПЕРАТИВНИХ СТАНДАРТІВ І МЕТОДИКИ
ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ СПІЛЬНО З
ГОЛОВНИМ УПРАВЛІННЯМ ПІДГОТОВКИ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:
обмежень для розповсюдження немає

ІНЖЕНЕРНА ПІДГОТОВКА ДЛЯ НАВЧАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ПРИЗВАНИХ ЗА МОБІЛІЗАЦІЄЮ

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2023

УДК 358.211:358.36

I-62

I-62 **Інженерна підготовка для навчання військовослужбовців, призваних за мобілізацією (загальновійськова підготовка у навчальних центрах, військових частинах, навчальних підрозділах):** методичний матеріал. — Київ: «Центр учбової літератури», 2023. — 66 с.

ISBN 978-611-01-2842-1

Методичний матеріал містить практичні вказівки та поради військовослужбовцям щодо використання захисних властивостей місцевості, використанні шанцевого інструменту, підручних і маскувальних засобів, місцевих матеріалів.

ISBN 978-611-01-2842-1

© «Центр учбової літератури», 2023.

ТЕМА №1: Мінна безпека.

ЗАНЯТТЯ: Загальні положення, застосування саморобних вибухових пристроїв, вибухових речовин промислового виробництва в сучасних збройних конфліктах. Правила поводження з вибухонебезпечними предметами, порядок дій при їх виявленні, заходи безпеки.

1. Загальні положення.

Мінна безпека – це комплекс знань, умінь та практичних навичок військовослужбовців, що забезпечують їм збереження життя та здоров'я при діях в районах забруднених вибухонебезпечними предметами.

Усі військовослужбовці повинні знати і практично виконувати вимоги мінної безпеки й вміти практично діяти на території, забрудненій вибухонебезпечними предметами.

При діях в районах, що становлять мінну небезпеку кожен військовослужбовець повинен вміти:

- розпізнавати міни та вибухонебезпечні предмети;
- подавати команди (сигнали) при виявленні мін та вибухонебезпечних предметів і практично діяти за ними;
- пророблювати та позначати проходи для виходу з замінованої ділянки місцевості;
- позначати на місцевості виявлені міни та вибухонебезпечні предмети альтернативними засобами;
- проводити маркування замінованої ділянки місцевості, в тому числі альтернативними засобами;
- дотримуватись заходів безпеки при поводженні на місцевості, що становить мінну небезпеку;
- надавати першу медичну допомогу.

2. Застосування саморобних вибухових пристроїв, вибухових речовин промислового виробництва, мін та фугасів в сучасних збройних конфліктах.

З досвіду локальних війн та збройних конфліктів минулих років, крім засобів вогневого ураження, широко використовуються

вибухонебезпечні предмети, які встановлюються одиночно в місцях де найбільш вірогідне ураження живої сили.

Саморобні вибухові пристрої виготовляються, як лабораторним або хімічним шляхом так і з використанням вибухових речовин промислового виготовлення, протипіхотних, протитанкових мін тощо.

З досвіду проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей.

Лише протягом листопада 2014 року внаслідок підриву на саморобних вибухових пристроях загинуло близько 15ти чоловік, стільки ж пораненими.

Приклад застосування з досвіду АТО .

31.05.2014 року на одній з небезпечних та вразливих ділянок траси ІЗЮМ – СЛАВ'ЯНСЬК терористи планували здійснити терористичний акт. З цією метою бойовиками було закладено саморобний вибуховий пристрій (далі СВП) – на фото.

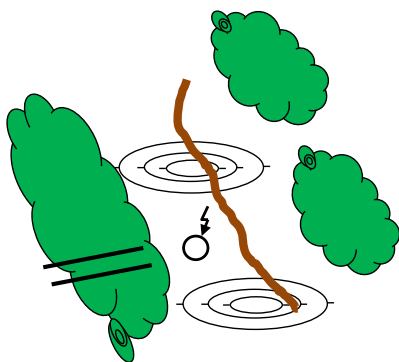
Він був зроблений з зарядів промислового виробництва, двох пакетів з саморобною вибуховою сумішшю, зі слів саперів – суміш селітри з дизельним паливом та боєприпас часів Великої Вітчизняної Війни (на фото) та повинен був привести в дію по

дротах при появі в полі зору підривника колони техніки чи іншого об'єкту нападу.

Місце встановлення було обране таким чином, що при русі техніки зменшення швидкості було б необхідне. Фугас був закладений у вирві на узбіччі дороги в низині між двома пагорбами по яким йшла дорога.

Схема місцевості та місце установки СВП

Умовні позначки	
	Пагорб
	Просіка
	Фугас (СВП)

Спосіб зборки та демаскуючі ознаки сприяли виявленню пристрою. Навпроти місця встановлення, в лісосмузі, була пророблена просіка для спостереження за місцем закладки в яку і вели дроти керування пристроєм. Сам фугас не був замаскований належним чином. Причиною могла бути не достатня підготовка, нестача часу або ж бойовики повинні були раптово зникнути з місця встановлення. Підхід до фугасу був також замінований гранатою, яка була встановлена на розтяжку.

Небезпечне місце та сам фугас був виявлений представником спецпідрозділу внутрішніх військ «Ягуар», який з групою висувався по цьому маршруту для виконання завдань.

Підозру викликала саме просіка пророблена в смузі. Автомобілі зупинились на пагорбі, а особовий склад спішився для того щоб оглянути просіку та визначити з якою метою вона була зроблена. Саме там, на узбіччі, і було виявлено розтяжку, яка була на рівні колін та підозрілу коробку трохи поодаль.

Виявивши фугас старший групи виставив секрети по периметру місця встановлення та блокував дорогу з обох боків. Було проведено розвідку місцевості та виявлено місце спостережного посту бойовиків. Після цього доповів в штаб АТО про знахідку та необхідність виклику групи саперів для розмінування.

Група розмінування в кількості трьох осіб з собакою прибула на місце на бронетранспортері БТР-4. Після огляду місця та ідентифікації пристрою було прийнято рішення знищити його на місці накладним зарядом.

3. Правила поводження з вибухонебезпечними предметами.

При виявленні вибухонебезпечного предмету, міни, саморобного вибухового пристрою чи не розірваного боєприпасу перш за все його потрібно огородити так, щоб місце знаходження було добре видиме.

Ні в якому разі не слід чіпати предмет руками, стріляти в нього, кидати каміння, розводити багаття тощо.

З предметами подібного роду оперують лише фахівці з розмінування.

4. Порядок дій при виявленні вибухонебезпечних предметів.

В пішому порядку:

-особа, як правило, виявляє міну зіткнувшись з нею. Завжди будьте пильними і спотережливими - це дасть Вам змогу завчасно помітити демаскуючі ознаки небезпечного району, міни – ще до зіткнення;

-при наявності поряд людей подайте команду: “МІНА!”, або “СТІЙ, МІНА!”. Перевірте поблизу своїх ніг відсутність дротяних розтяжок чи інших предметів;

-виявлені міни або ВНП позначте на місцевості за допомогою добре видимих альтернативних засобів маркування на відстані не ближче 10 см до них. Про місцезнаходження ВНП повідомте особовий склад і свого командира (начальника);

-командир підрозділу дає команду особовому складу за допомогою багнета перевірити місцевість на наявність мін навколо себе та в напрямку виходу з небезпечного району (як правило в зворотньому напрямку) на ширину не менше, як 50 см. При використанні багнету необхідно дотримуватись наступних вимог:

кут нахилу багнета – до 30 градусів;
відстань між уколами багнету – 4-5 сантиметрів;
глибина уколу щупа в ґрунт – 90 міліметрів.

-перевірений прохід позначається підручними засобами через кожні 50 см;

після пророблення суцільного проходу (стежки), здійснить вихід із замінованої зони (ділянки). Прохід зі сторони безпечної ділянки місцевості маркується підручним матеріалом (гілки дерев, купи каміння, палки встановленні навхрест, прокопані канами, смуги підсипані піском).

При пересуванні транспортним засобом:

-помітивши міну або інший вибухонебезпечний предмет зупиніть транспортний засіб;

-заглушіть двигун для запобігання непотрібної вібрації землі;

-не виходьте з транспортного засобу;

-терміново по засобах зв'язку зв'яжіться з іншим транспортним засобом або з компетентною особою і повідомте про ваше місцезнаходження і виявлену небезпеку;

-спокійно оцініть обстановку. Краще за все залишайтеся в машині, поки не буде надана допомога. При необхідності залишити транспортний засіб, потрібно зійти на слід, що залишився від руху машини і повільно рухатись ним в зворотньому напрямку, уважно оглядаючи місцевість;

-безпечна відстань під час руху людей, які залишають машину, становить 10-20 м. Рухатись необхідно в колону по одному;

-колії, по яких рухався транспортний засіб, необхідно закрити і позначити підручним матеріалом;

-при наявності кількох людей обов'язково виставити охорону.

5. Заходи безпеки при виконанні завдань в районах, що становлять мінну небезпеку.

Забороняється:

-допускати скупчення особового складу під час виконання завдань;

-ходити поза проходами і по неперевіреній місцевості;

-викручувати підрильники з артилерійських снарядів, мінометних мін, гранат, авіабомб та інших боєприпасів, що не вибухнули;

-зсувати з місця або забирати дротяні та інші невибухові загородження без попередньої перевірки їх на наявність мін;

-вилучати або випалювати вибухову речовину з боєприпасів, що не вибухнули, або неповністю вибухнули;

-розташовувати особовий склад поблизу складів боєприпасів або зібраних під час розмінування мін та інших вибухонебезпечних предметів;

-використовувати не за призначенням вибухові речовини і засоби підривання, боєприпаси, запалювальні та освітлювальні суміші і т.п.;

-розпалювати вогнища на ділянках, що не перевірені на наявність вибухонебезпечних предметів;

-приносити в розташування підрозділів будь-які вибухонебезпечні предмети.

Категорично заборонено збирати і зберігати наступні боєприпаси:

-авіаційні бомби, що не вибухнули;

-артилерійські снаряди зі слідами нарізів на ведучому пояску;

-мінометні міни зі слідами удару бойка на капсулі хвостового патрону;

-артилерійські снаряди і мінометні міни з механічними пошкодженнями корпусу або підрильників;

-ручні гранати із встановленими запалами, без чек і запобіжних шпильок;

-інженерні міни і підривні заряди з пошкодженим корпусом або підривником, що не піддаються викручуванню, міни з неконтактними підривниками, а також міни, що встановлені дистанційними засобами.

Всі перераховані боєприпаси як особливо небезпечні знищуються тільки спеціалістами з розмінування.

ТЕМА №2: Інженерне обладнання позицій (окопу) та їх маскування.

ЗАНЯТТЯ: Вибір, заняття та обладнання вогневої позиції з використанням захисних та маскуючих властивостей місцевості. Відривання одиночного окопу та його маскування. Обладнання окопу в особливих умовах (в лісі, на болоті, на кам'янистому ґрунті, в населеному пункті, тощо). Обладнання окопу з урахуванням умов місцевості (будівлі, насипу, канами, воронки від снаряду, тощо) за допомогою різноманітних місцевих предметів (каміння, ящиків від снарядів, мішків з піском та інших). Обладнання позицій (основних, запасних, тимчасових) та укриттів для особового складу та ОВТ вибуховим способом.

Основні правила маскування позицій та місць розміщення особового складу та ОВТ. Демаскуючі ознаки. Табельні засоби маскування.

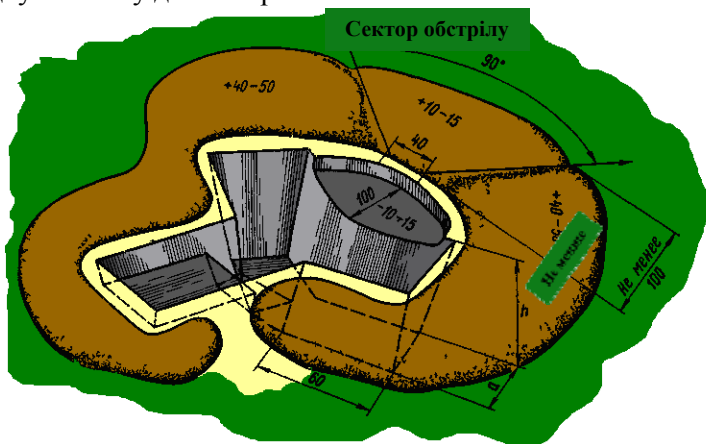
1. Вибір та інженерне обладнання позицій

Сержанти особисто організовують фортифікаційне обладнання та маскування в розташуванні відділення, обслуги, екіпажу та керують виконанням цього завдання. Кожна позиція вибирається з урахуванням захисних і маскувальних властивостей місцевості на рубежі, попереду якого має місце найбільша кількість природних протитанкових перешкод, що ускладнюють розгортання і просування противника в ході атаки. Рубіж повинен забезпечувати умови для спостереження і ведення вогню перед переднім краєм, на флангах опорних пунктів, в проміжках між ними і в тилу. Один з елементів позиції відділення – окоп на відділення.

2. Відривання одиночного окопу

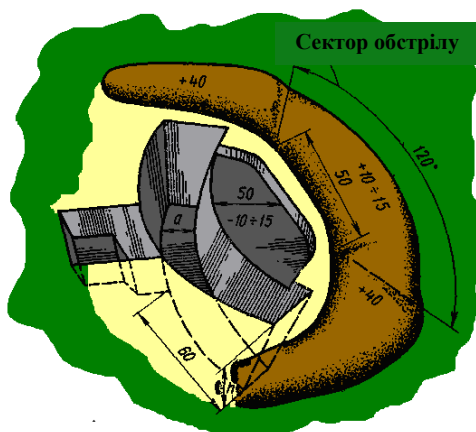
Одиночний окоп для стрільби з автомата (кулемета) обладнують спершу для стрільби лежачи, потім його поглиблюють для стрільб з коліна та стоячи. Після закінчення відривання одиночного окопу бруствер розрівнюють лопатою та маскують під вигляд та колір місцевості за допомогою місцевих матеріалів: травою, гілками,

орною землею, снігом, тощо. Бійницю для стрільби влаштовують з сектором обстрілу не більше як 60 градусів. У бічній крутості окопу обладнують нішу для боєприпасів.

Окоп для стрільби з кулемета стоячи:

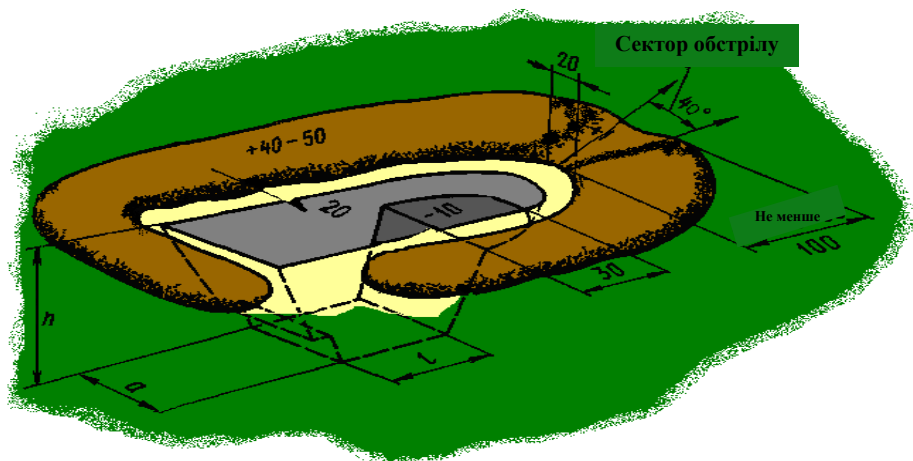
h – $2/3$ росту кулеметника; a – по ширині плечей кулеметника. Необхідний час на відриття 1,6 годин (окоп для стрільби лежачи h – не менше довжини ступні кулеметника; окоп для стрільби з коліна h – $1,3$ росту)

Окоп для стрільби з гранатомета стоячи:

h – $2/3$ росту гранатометника; a – по ширині плечей гранатометника.

Необхідний час до 1,5 години (для стрільби з коліна $h - 1/3$ росту гранатометника. Необхідний час 1,2 години)

Окоп для стрільби з автомата стоячи:

$h - 2/3$ росту автоматника; $t - 1/2$ росту автоматника; $a -$ по ширині бедер автоматника. Час на обладнання до 1,3 годин (для стрільби лежачи $h -$ не менше довжини ступні автоматника, $t -$ не менше росту автоматника; для стрільби з коліна $h - 1/3$ росту автоматника, $t - 2/3$ росту автоматника)

Місце для окопу необхідно вибирати так, щоб мати достатній огляд та обстріл в заданому секторі й не бути помітним для противника.

Бруствер слід робити пологим, щоб він був якнайбільш непомітним для противника; його ущільнюють (вдаряючи лопатою) та маскують дерном, травою або гіллям. Бійницю для стрільби влаштовують з сектором обстрілу не більше 60 градусів. У боковому схилі окопу обладнують нішу для боєприпасів. Окоп для двох стрільців влаштовують з двома секторами обстрілу та двома нішами для боєприпасів. Для захисту особового складу від проникаючої радіації в окопах обладнуються ніші з перекриттям з місцевих матеріалів (жердин, дощок, фашин), які обсіпаються шаром ґрунту товщиною не менше 60 см.

Зміст

ТЕМА №1: Мінна безпека	3
1. Загальні положення.	3
2. Застосування саморобних вибухових пристроїв, вибухових речовин промислового виробництва, мін та фугасів в сучасних збройних конфліктах.	3
3. Правила поводження з вибухонебезпечними предметами.	7
4. Порядок дій при виявленні вибухонебезпечних предметів.	7
5. Заходи безпеки при виконанні завдань в районах, що становлять мінну небезпеку.....	8
ТЕМА №2: Інженерне обладнання позицій (окопу) та їх маскування.	10
1. Вибір та інженерне обладнання позицій	10
2. Відривання одиночного окопу.....	10
3. Особливості обладнання окопів в особливих умовах.	13
4. Основні правила маскування	13
5. Демаскуючі ознаки	18
6. Табельні комплекти маскування	18
ТЕМА №3: Встановлення інженерних загороджень.....	23
1. Основні інженерні загородження, які застосовуються при виконанні завдання охорони та оборони важливих об'єктів та їх призначення, види та характеристика.....	23
2. Призначення, тактико-технічна характеристика та основи будови основних протипіхотних та протитанкових мін.	26
3. Заходи безпеки у разі виявлення:	37
4. Прийоми та способи встановлення та зняття сигнальних мін, розтяжок.	38
ТЕМА №4: Подолання інженерних загороджень.....	50
1. Прийоми та способи подолання інженерних загороджень	50

2. Процедура виходу з замінованої ділянки місцевості в пішому порядку.	54
3. Порядок дій при виявленні саморобних вибухових пристроїв.	58
4. Прийоми та способи знешкодження протипіхотних та протитанкових мінних полів, одиночних мін та фугасів.	62
5. Загальне правило та послідовність дій при знешкодженні мін-пасток вручну:.....	63

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНЕ ВИДАННЯ

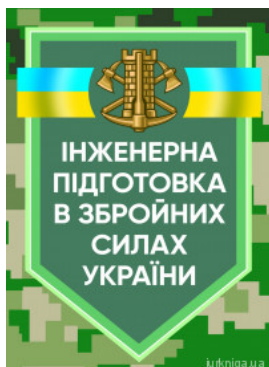
ІНЖЕНЕРНА
ПІДГОТОВКА
ДЛЯ НАВЧАННЯ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ,
ПРИЗВАНИХ
ЗА МОБІЛІЗАЦІЄЮ
МЕТОДИЧНИЙ МАТЕРІАЛ

Підписано до друку 23.01.2023 р. Формат 60х84 1/16.
Друк цифровий. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 4,15. Тираж 300 прим.

ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2458 від 30.03.2006 р.

Книги, які можуть вас зацікавити

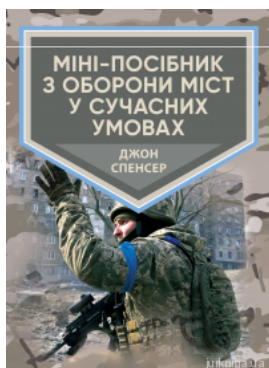
Інженерна підготовка в
Збройних Силах
України

Інженерні боєприпаси,
які використовувались
(можуть
використовуватись)
збройними силами РФ
або НЗФ на сході
України (за досвідом
проведення ООС...

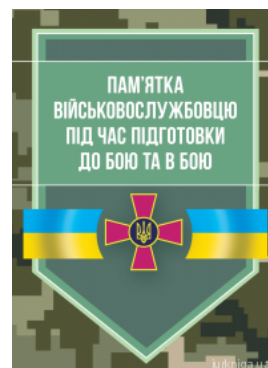
Протидія саморобним
вибуховим пристроям
та глосарій термінів

Міні-посібник з оборони
міст у сучасних умовах

Методичні
рекомендації
"Контрзасадні дії" (за
досвідом проведення
ООС (раніше АТО))

Пам'ятка
військовослужбовцю
під час підготовки до
бою та в бою

Перейти до галузі права
Військове право

Перейти на сайт →